

РЕЦЕНЗІЯ

завідувача кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
доктора юридичних наук, професора **ЛАДИЧЕНКА Віктора Валерійовича**
на дисертаційне дослідження **ОЛЕКСЮК Вікторії Петрівни** на тему:
«Територіальна громада як суб'єкт адміністративних правовідносин»,
подане на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність обраної теми. Місцеве самоврядування в Україні є невід'ємною частиною українського суспільно-політичного устрою. Сьогодні багато експертів і теоретиків українського місцевого самоврядування розглядають зміни в адміністративно-територіальному устрої країни та децентралізацію повноважень через передачу їх на базовий рівень – в громаду. На підтримку реформи децентралізації в Україні направлені ресурси численних європейських донорських об'єднань з тим, щоб змінити та допомогти урядовим установам України краще упорядкувати територіальну організацію влади в Україні. Тому проблематика діяльності органів місцевого самоврядування України має багато як складних, так і суперечливих питань.

Ефективне функціонування об'єднаних територіальних громад значним чином залежить від правового забезпечення, гарантування захисту прав і законних інтересів органів місцевого самоврядування. Одним з найголовніших завдань для держави є всебічне забезпечення прав і свобод людини і громадянина, а отже і органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб та виконавчих органів, що виконують представницькі та виконавчо-розпорядчі функції від імені мешканців території, які уповноважені на представлення інтересів жителів громади в раді об'єднаної громади.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертація Вікторії Олексюк характеризується системним підходом до предмету дослідження. Робота складається із анотації, вступу, трьох розділів, які об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Структура повністю відповідає цілям і завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблеми, визначені авторкою. Обґрунтованість положень, сформульованих у дисертації, підтверджується критичним аналізом наявних літературних джерел, українського та міжнародного законодавства, статистичних матеріалів та матеріалів судової практики.

Доведеність наведених здобувачкою висновків базується на грамотному використанні сукупності методів і прийомів наукового пізнання. Методологія дослідження спирається на поширені в суспільних науках загальнонаукові і приватно-наукові методи пізнання, в числі яких комплексний аналіз, що використовувався при побудові структури та змісту

дослідження, завдяки чому стало можливим розділити дослідження на логічно взаємопов'язані структурні елементи; діалектичний філософсько-загальнонауковий метод, завдяки якому були отримані висновки, що передбачають можливість удосконалення адміністративних правовідносин за участі територіальної громади; герменевтичний метод використовувався для аналізу текстів науковців різних часових проміжків з метою уявлення про еволюцію наукової думки у взаємозв'язку з об'єктивним станом законодавства на момент висловлення наукових переконань і поглядів; порівняльно-правовий метод використаний для аналізу правовідносин у зарубіжних країнах; формально-юридичний метод використаний для аналізу норм права, що регулюють адміністративні правовідносини за участі територіальної громади у їх взаємозв'язку і співвідношенні.

Мета дисертаційного дослідження полягає у формуванні цілісного наукового уявлення про територіальну громаду, як суб'єкта адміністративних правовідносин.

Структура дисертації дозволила авторці повною мірою охопити предмет дисертаційного дослідження. Справляє позитивне враження джерельна база роботи, що свідчить про системне і повне опрацювання проблеми і високий рівень наукової підготовки авторки, її наукову зрілість.

У **вступі** здійснюється обґрунтування вибору теми дослідження, зазначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, надано відомості щодо їх упровадження та апробації, а також щодо кількості публікацій, у яких відображено основні положення дисертаційного дослідження.

У **першому розділі** дисертації визначено компетенцію територіальної громади у регулюванні адміністративних правовідносин місцевого значення; досліджено правові засади і форми правосуб'єктності територіальної громади в адміністративних правовідносинах; проаналізовано повноваження територіальної громади в адміністративних правовідносинах.

У **другому розділі** дисертації досліджено організаційні адміністративні правовідносини в діяльності територіальної громади; виявлено й узагальнено адміністративні правовідносини з розвитку територіальної громади; розкрито адміністративні правовідносини контролю та відповідальності в діяльності територіальної громади.

У **третьому розділі** дисертації наведено домінуючі зарубіжні моделі територіальної громади як суб'єкта адміністративних правовідносин; узагальнено існуючі та надано авторські пропозиції щодо удосконалення концепції територіальної громади, як суб'єкта,

що здійснює публічне адміністрування у формах місцевого самоврядування та реалізації делегованих повноважень державної влади.

Завершується дисертація розгорнутими **висновками**, у яких здійснено комплексний аналіз наукових праць та чинного законодавства, що визначають правові засади та роль територіальної громади в адміністративних правовідносинах, виявлено основні недоліки законодавчого регулювання та сформульовано власні пропозиції і рекомендації, спрямовані на оптимізацію досліджуваної сфери суспільних відносин. Висновки дисертації є цілісними, логічними та обґрунтованими, відповідають меті та завданням дослідження й містять важливі теоретичні та практичні положення щодо вдосконалення правових засад участі територіальної громади в адміністративних правовідносинах.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання полягає в тому, що вони мають як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані для подальших наукових досліджень у сфері адміністративного, муніципального права та публічного управління і адміністрування; при підготовці відповідних законопроектів у сфері діяльності органів місцевого самоврядування; при розробленні й удосконаленні нормативно-правових актів; під час підготовки підручників, навчальних посібників, курсів лекцій з адміністративного, конституційного, муніципального права.

Отже, дисертація може виступати теоретичною основою для проведення науково-прикладних досліджень у сфері адміністративної правосуб'єктності територіальної громади, а висновки та рекомендації, що сформовані авторкою, можуть бути враховані під час удосконалення чинного національного законодавства.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях, захищених за темою дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладено у 5 наукових працях здобувачки, з яких 2 статті у наукових фахових виданнях України, стаття у науковому виданні, включеному до міжнародних наукометричних баз даних Scopus та/або Web of Science Core Collection, стаття у науковому виданні іншої держави, теза наукової доповіді.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Дисертація є самостійно написаною кваліфікаційною науковою працею із науково-обґрунтованими висновками та рекомендаціями, які подані авторкою для публічного захисту. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела. У роботі відсутнє привласнення чужих ідей, результатів або слів без оформлення належного

цитування. Таким чином, у дисертаційному дослідженні Вікторії Олексюк на тему: «Територіальна громада як суб'єкт адміністративних правовідносин» відсутні порушення академічної доброчесності.

Питання для дискусійного обговорення та недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення:

1. Надзвичайно розлогі висновки, особливо пункти 4–6, зрозуміло, що здобувачка хоче перерахувати всі повноваження, які вона класифікує, але вони є в законодавстві, і в крайньому разі їх можна залишити у висновках до другого розділу, а в загальні висновки винести лише згруповані узагальнені позиції.

2. Не до кінця зрозуміла думка авторки дослідження щодо делегованих повноважень виконавчих комітетів сільських, селищних, міських рад. Потягом всіх висновків вони констатуються як частина дуалістичної правосуб'єктності територіальної громади, тим часом як в останньому абзаці пункту 8 висновків їх пропонується ліквідувати, переназвавши як власні повноваження територіальної громади. Треба пояснити це протиріччя.

3. Викликає зауваження вживання терміну «організаційні адміністративні повноваження» паралельно з терміном «організаційно-установчі адміністративні повноваження». Необхідно пояснити, чи це розбіжності в трактуванні одного поняття, чи передумови для їх розділення і розгляду окремо.

4. Не охарактеризована посада старости в системі органів місцевого самоврядування, не зазначено, чи існує його адміністративна правосуб'єктність самостійно, чи є похідною від правосуб'єктності територіальної громади.

Водночас викладені зауваження переважно мають дискусійний характер і суттєво не впливають на позитивну оцінку дисертації. Вони викликані інтересом до цього дослідження, новизною та актуальністю окреслених у дисертації питань і свідчать про творчий характер роботи та спроби вирішення теоретично складних і практично важливих проблем, що мають суттєве значення для юридичної науки.

Загальний висновок. Загальний аналіз роботи Вікторії Олексюк свідчить про самостійність і цілісність проведеного дослідження, його актуальність і науковий рівень, теоретичне й практичне значення. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в роботі, достатньо повно викладені в опублікованих здобувачкою наукових публікаціях. У дисертаційному дослідженні відсутні порушення академічної доброчесності.

Дисертація на тему: «Територіальна громада як суб'єкт адміністративних правовідносин» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня

доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 261 від 23 березня 2016 року (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 283 від 03.04.2019 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року (із змінами, внесеними згідно з постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022 р. та № 502 від 19.05.2023 р.), а її авторка Олексюк Вікторія Петрівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право» галузі знань 08 «Право».

Рецензент
**Завідувач кафедри міжнародного права
та порівняльного правознавства
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
доктор юридичних наук, професор**

Віктор ЛАДИЧЕНКО

